

4. Смирнова, О.О. Проектне фінансування в Україні: сучасний стан та можливості застосування іноземного досвіду [Текст] / О.О. Смирнова // Фінанси, облік і аудит. – 2013. – № 2 (22). – С. 131 – 138.
5. Офіційний сайт Кредобанку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kredobank.com.ua/>
6. Офіційний сайт Райфайзен банку Аваль [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://aval.ua/>
7. Офіційний сайт ОТП банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.otpbank.com.ua/>
8. Офіційний сайт АТ Укресімбанку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eximb.com/ukr/personal/>

Отримано 23.08.2016

УДК 657:658.14

Юлія ЩЕРБИНА

НЕОБХІДНІСТЬ ПОДАТКОВОГО ПЛАНУВАННЯ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Резюме. Досліджено сутність поняття «податкове планування». Запропоновано його визначення як способу оптимізації податкових виплат, який не вступає в суперечність із чинним законодавством та у майбутньому, як очікується, призведе до поступового зменшення рівня податкового навантаження на підприємство. Розраховано рівень податкового навантаження на окреме сільськогосподарське підприємство. Запропоновано та обґрунтовано етапи податкового планування. Розроблено примітки до внутрішньої податкової звітності.

Ключові слова: податкове планування, податкове навантаження, етапи податкового планування, примітки до внутрішньої податкової звітності.

Juliya SCHERBYNA

THE NEED FOR TAX PLANNING IN AGRARIAN ENTERPRISES

Summary. In the article the essence of the «tax planning» concept is discussed. Its definition as a way to optimize tax payments is proposed, which is not in conflict with applicable law and in the future it is expected to lead to a gradual reduction of the tax burden on business. The tax burden for a separate agrarian enterprise is calculated. Some reasonable steps as for tax planning are proposed. The notes on the domestic tax auditing are given.

Key words: tax planning, tax burden, tax planning stages, notes on the internal tax reporting.

Постановка проблеми. На сьогодні кожне сільськогосподарське підприємство незалежно від форми власності стикається з необхідністю сплачувати податки. З кожним роком все гостріше постає проблема збільшення рівня податкового навантаження. Кожне сільськогосподарське підприємство вимушене шукати напрями оптимізації податкового навантаження. Одним із них є впровадження податкового планування, яке дозволить оптимізувати рівень податкового тягаря. Податкове планування виступає елементом системи податкової політики підприємства. Впровадження податкової політики на підприємстві зводиться до побудови найоптимальніших з позиції підприємства відносин з державою щодо питань обчислення та сплати податкових платежів [1, с. 48].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання податкового планування ставало предметом дослідження багатьох науковців, серед них: А. Поддєрьогін, В. Черненко, Л. Єріс, В. Горб, Л. Сухарева, Я. Глущенко, М. Несвітайло, А. Єлисеєв, С. Борейко та ін. Проте зазначена тема й надалі зберігає свою актуальність та потребує подальших досліджень як з теоретичної, так і практичної точок зору.

Метою статті є дослідження сутності поняття «податкове планування» та обґрунтування його необхідності на сільськогосподарських підприємствах.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні в Україні склалася ситуація, коли досить велика кількість податків і зборів спричиняє негативний вплив на діяльність сільськогосподарських підприємств. У кінцевому рахунку, це призводить до поступового збільшення рівня податкового навантаження. Вирішити цю проблему можливо завдяки впровадженню на сільськогосподарських підприємствах податкового планування, яке дозволить оптимізувати рівень податкового тягаря та покращить їх діяльність, не порушуючи при цьому вимог чинного законодавства. В економічній літературі є багато підходів щодо визначення поняття «податкове планування», котрі різняться за своєю суттю, деякі з них наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Підходи до визначення поняття «податкове планування» в економічній літературі

Table 1

The Approaches to the definition of «tax planning» in the economic literature

Автор	Визначення поняття
Л. Єріс	Податкове планування – це комплекс науково обґрунтованих і практично доцільних організаційно-економічних заходів платників податків, спрямованих на максимальне зменшення ризиків, пов'язаних з оподаткуванням господарської діяльності підприємств [1, с. 76]
А. Елісєєв	Податкове планування – це розроблення та практичне застосування схем, що дозволяють знизити податковий тиск. Це методи й заходи, спрямовані на збільшення обігових коштів, що залишаються в розпорядженні підприємства після сплати податків [2, с. 10]
В. Горб	Податкове планування визначається як процес визначення сум податкових платежів на основі аналізу та вибору різних об'єктів оподаткування, пріоритетних видів підприємницької діяльності, конкретних операцій, можливостей використання податкових пільг для досягнення заданих результатів фінансово-господарської діяльності підприємства як у короткотерміновому, так і довготерміновому періоді в умовах чинної податкової системи [3, с. 10]
С. Пепеляєва	Податкове планування – це організація діяльності платника податків таким чином, щоб мінімізувати його податкові зобов'язання без порушення букви і духу законів [4, с. 578]
Л. Сухарева, Л. Сухарев, Я. Глущенко	Податкове планування – це процес збору й опрацювання даних про ситуації, що виникають на підприємстві під впливом податкової системи, і надання інформації для прийняття управлінських рішень, адекватних до умов оподаткування та положень обліково-економічної політики підприємства [5, с. 40]

Джерело: побудовано автором.

Таким чином, можемо відзначити, що податкове планування – це спосіб оптимізації податкових виплат, який не вступає в суперечність із чинним законодавством та у майбутньому, як очікується, призведе до поступового зменшення рівня податкового навантаження на сільськогосподарські підприємства.

Мета податкового планування полягає в досягненні оптимального рівня податкового навантаження при допустимому рівні податкових ризиків. Запроваджуючи

систему податкового планування, слід враховувати принцип законності, перспективності та природності. Суть кожного із них полягає у тому, що при розробленні методів планування необхідно досконало дослідити нормативно-правову базу щодо оподаткування підприємства, щоб у подальшому не порушувати вимоги чинних нормативно-правових актів у частині оподаткування підприємства. Слід враховувати постійне оновлення законодавчо-нормативної бази, зокрема зміни ставок податків тощо. Методи податкового планування необхідно розробляти на перспективу. Схема податкового планування повинна бути документально підтверджена та відповідати меті діяльності сільськогосподарського підприємства.

Одне із основних місць при розробленні методів податкового планування займає рівень податкового навантаження на сільськогосподарське підприємство. Саме цей показник є свідченням того, чи є необхідним для підприємства податкове планування, чи на даному етапі діяльності це не є першочерговою умовою тощо (рис. 1).

Рисунок 1. Необхідність податкового планування на сільськогосподарських підприємствах залежно від рівня податкового навантаження

Figure 1. The need for tax planning in agrarian enterprises depending on the level of tax burden

Джерело: побудовано автором із використанням матеріалів [2].

Враховуючи зазначене щодо необхідності обчислення рівня податкового навантаження, проведемо аналіз відповідного показника на окреме сільськогосподарське підприємство. Для розрахунків візьмемо дані сільськогосподарського товариства з обмеженою відповідальністю «Жовтневе» (далі – СТОВ «Жовтневе») Березнегуватського району, яке спеціалізується на вирощуванні та збуті сільськогосподарських культур.

СТОВ «Жовтневе» у 2015 р. сплатило такі податки: єдиний податок 4 групи (фіксований сільськогосподарський податок), податок на додану вартість, податок на доходи фізичних осіб, військовий збір та інші податки і збори, котрі в загальному підсумку склали 1851,2 тис. грн. Прибуток у 2015 р. становив 8740 тис. грн. Розрахувати податкове навантаження можемо через показник прибутку підприємства (формула 1).

$$\text{ПНпр} = \frac{\text{ПнП}}{\text{Пр}} \times 100 \%, \text{ де} \quad (1)$$

ПНпр – податкове навантаження на окреме сільськогосподарське підприємство через показник прибутку підприємства, %;

ПнП – загальна сума сплачених податків і зборів підприємством у звітному році;

Пр – прибуток підприємства у звітному році, тис.грн.

Отже, податкове навантаження: (ПНпр) на СТОВ «Жовтневе» у 2015 р. становило 21,2%. Це є свідченням того, що на підприємстві виникає потреба у запровадженні податкового планування. Враховуючи зазначене, ми запропонували етапи податкового планування у СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району (рис. 2).

Рисунок 2. Етапи податкового планування у СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району

Figure 2. The steps of tax planning in LLC «October» of Breznegovatskyu region

Джерело: авторська розробка.

Таким чином, на підготовчому етапі слід вивчити діяльність підприємства. Досліджуване підприємство проводить господарську діяльність та спеціалізується на вирощуванні сільськогосподарських культур. На наступному етапі головний бухгалтер повинен розподілити обов'язки щодо податкового планування між працівниками бухгалтерії. Таким чином, відповідальність за результати податкового планування буде покладено на головного бухгалтера. Працівникам підприємства необхідно досконало вивчити законодавчу базу, котра регулює сплату податків, зокрема: Податковий кодекс України [7], Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» [8], Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [9] тощо. Працівникам бухгалтерії підприємства, котрі займатимуться податковим плануванням, необхідно розробити план, за яким буде здійснюватися податкове планування на підприємстві, та обов'язково узгодити його з головним бухгалтером. Результатом планування повинна стати часова диверсифікація податкового навантаження на СТОВ «Жовтневе». В плані зазначити, які податки і збори сплачуються підприємством, яка їх сума.

На етапі розроблення слід дослідити, які саме податки і збори сплачує сільськогосподарське підприємство. Розробити календар сплати податків, який буде включати в себе терміни сплати кожного з податку. Законними шляхами зменшення податкових платежів на СТОВ «Жовтневе» є спеціальний режим ПДВ, який допомагає значно зменшити рівень податкового навантаження тощо.

На етапі практичної реалізації керівник підприємства та головний бухгалтер повинні здійснювати постійний контроль за виконанням плану. З боку керівника може бути надано матеріальне заохочення працівникам, котрі займаються податковим плануванням на підприємстві. Головному бухгалтеру слід вести контроль за правильністю обчислення податків та їх перерахування до бюджету. За невчасну сплату податків та недотримання чинного законодавства необхідно ввести на підприємстві штрафні санкції. Доречним є складання Приміток до внутрішньої податкової звітності (табл. 2).

Таблиця 2

Примітки до внутрішньої податкової звітності сільськогосподарських підприємств

Table 2

The notes on the domestic agrarian enterprises' tax reporting

Назва податку	ПДВ	ПДФО	Єдиний податок 4 групи	Екологічний податок	Військовий збір	Інші податки і збори
Сума нарахованих податків і зборів, тис.грн.						
Сума сплачених податків і зборів, тис.грн.						
Заборгованість по сплаті податків і зборів, тис.грн.						
Штрафні санкції за невчасну сплату податків і зборів, тис.грн.						
Виконання податкової дисципліни, %						
Рівень податкового навантаження на підприємство за звітний рік, %						

Джерело: авторська розробка.

На нашу думку, запропонований документ надасть можливість деталізувати інформацію до рівня, необхідного для прийняття оптимальних управлінських рішень у сфері оподаткування. Примітки до внутрішньої податкової звітності надаватимуть інформацію керівництву підприємства про стан заборгованості за окремими податками та зборами, суми нарахованих та сплачених податків і зборів, нарахування штрафних санкцій щодо несплати або простроченої сплати податків та зборів тощо.

Висновки. Провівши дослідження, було встановлено, що в сучасних умовах податкове планування повинно проводитися постійно незалежно від рівня податкового навантаження. Воно повинно стати невід'ємною частиною у діяльності будь-якого сільськогосподарського підприємства. На нашу думку, це надасть можливість підприємствам різних форм власності працювати ефективніше. Варто відзначити, що у зарубіжних країнах податкове планування вже давно набуло свого розвитку, чого не можемо сказати про Україну. Причиною цього є недостатній рівень прибутків вітчизняних сільськогосподарських підприємств. Адже впровадження податкового планування потребує додаткових матеріальних витрат. Проте, не зважаючи на скрутне фінансове становище деяких сільськогосподарських підприємств, все одно треба намагатися поступово впроваджувати податкове планування, яке у майбутньому дасть свої позитивні результати.

На нашу думку, для впровадження податкового планування на сільськогосподарських підприємствах, необхідно постійно проводити розрахунок рівня податкового навантаження, розробити етапи податкового планування із зазначенням їх чіткої конкретизації, запровадити примітки до внутрішньої податкової звітності тощо.

Conclusions. The results of the research gave an opportunity to analyze the present conditions of tax planning and make a conclusion that it should be carried out continuously, regardless of the level of tax burden. It should be an integral part in the activities of any agrarian enterprise. In our opinion, this will make the enterprises to work more effectively. It should be noted that in foreign countries, tax planning has a long history of its development. We cannot say so about Ukraine. This is due to insufficient level of income of national agrarian enterprises. The implementation of the tax planning requires additional expenses. However, despite the difficult financial situation of some farms, the tax planning system is still necessary to be gradually implemented, to have more positive results in the future.

In our view, the implementation of the tax planning in agrarian enterprises must constantly keep the calculation of the tax burden, tax planning stages in order to develop their precise specification with definite notes on the internal tax reporting, etc.

Використана література

1. Поддєрьогін, А.М. Корпоративне податкове планування у фінансовому управлінні підприємством [Текст] / А.М. Поддєрьогін, В.К. Черненко // Фінанси України. – 2011. – № 4. – С. 47 – 54.
2. Єріс, Л. Податкове планування як засіб збільшення фінансових ресурсів підприємств [Текст] / Л. Єріс // Актуальні проблеми економіки. – 2004. – № 2. – С. 76 – 87.
3. Елисеев, А. Налоговое планирование. Минимизация налогообложения законными способами: учеб. [Текст] / А. Елисеев, Н. Подлужный. – Днепропетровск, 2002. – 221 с.
4. Горб, В.А. Управління податковими платежами підприємства: автореф. дис. на здобуття ... канд. екон. наук: спец. 08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємствами» [Текст] / В.А. Горб. – Маріуполь, 2005. – 22 с.

5. Пепеляева, С.Г. Налоговое право: учеб. пособ. [Текст] / С.Г. Пепеляева. – М.: ФБК-ПРЕСС, 2000. – 591 с.
6. Сухарева, Л.О. Податкове планування в системі управління підприємством: моногр. [Текст] / Л.О. Сухарева, Л.М. Сухарев, Я.І. Глущенко – Донецьк: Дон дует, 2006. – 209 с.
7. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
8. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи: Закон України від 28.12.2014 р. № 71-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/71-19>.
9. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
10. Несвітайло, М.А. Податкове планування та податковий потенціал як фактори впливу на розвиток підприємства [Електронний ресурс] / М.А. Несвітайло. // Режим доступу : <http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2786/1/Несвітайло%20М.А.%20Податкове%20планування%20та%20податковий%20потенціал%20як%20фактори%20впливу%20на%20розвиток%20підприємства.pdf>.
11. Єлисеєв, А. Організація податкового планування на підприємстві [Текст] / А. Єлисеєв // Власна справа. – 2011. – С. 2.
12. Борейко, С.В. Зміст податкового планування та проблеми його впровадження на підприємстві [Електронний ресурс] / С.В. Борейко // Режим доступу: <http://nuwm.edu.ua/images/content/radamv/visnyk1/V26.pdf>.

Отримано 04.09.2016